

Saygıdeğer Profesör Bey,

Mektubunuz, mektubunuzda verdiğiniz güzel haberler ve şahsımı teşvikiniz için çok teşekkür ederim. Bütün yaz boyunca Buda (tahrir) defterleri üzerinde çalışacağım. Bunları hazırlayabilmek için ortaya çıkacak problemleri Sizin gözden geçirmeniz gerekecek. 1547 ve 1562 yılına ait tahrir defterine kaç kişiyi kaydetmiş olduklarını şu an tam olarak saydım: 1547 yılına ait defterinde 14087, 1562 yılında ise 16475 kişi kaydedilmiş. Bu sayılar daha ziyade güzel bir artışa işaret ediyor zira bu sayılar sadece yetişkin erkeklerin mevcudunu göstermektedir. Sanırım bu sonuç herkes için hoş bir sürpriz olacak. Buda (tahrir) defterleri üzerine çalışmayı ve bunların basılmasını istemiş olmanızdan dolayı Size sevincimi ve teşekkürlerimi bildirmek isterim. İşte bu iki tahriri defterinin çalışılması ve basılması, Kanuni'nin adaletli hükümdarlığının güzel bir kanıtı olacak. Kanuni, bugün iddia edildiği gibi fethettiği yerleri tahrip etmemiş aksine tahrir defterlerinden de görüldüğü üzere şenlendirmiştir.

Bu çalışmada oldukça ilerledim, ayın sonunda hepsini daktilo etmeye başlamak istiyorum ama bundan önce birkaç şeyi bildireceğiniz görüşe göre yapabilmek için Size danışmam gerekiyor. İki tahrir defterinde de yer alan köylere ait verileri alt alta sıralamamızı söylemişsiniz (köyü sayfanın diğer tarafına yazdım) ama köylerin kendisini hangi sıraya göre yazacağımızı söylememişsiniz. 1547 ve 1562 yılına ait tahrir defterinde köyleri bu sırayla yazmamışlar. Hatta ikinci tahrir defterinde ilk defterde olmayan pek çok köy bulunmaktadır. İlk defterde 371, ikincisinde ise 484 köy var. Eğer ilk defterin sayım sırasını temel alırsak ikinci defterdeki fazla olan 113 köyü ilkinde uyarlamak kolay olmayacaktır. İkinci tahrir defterindeki sıraya ilk defterde daha az köy olması sebebiyle kolayca uyarlanabilir ama ikinci tahrir defteri zaman olarak ondan sonra yazılmış, bu nedenle onun sırasını temel almak problem yaratacaktır. Ama şöyle bir imkan da var: İki tahrir defterini de alfabetik olarak sıralayabiliriz yani Aba köyü, Aca köyü, Adon köyü ...Erd köyü vb. Macaristan'ın kuzeydeki vilayetlerinden kalan Türkçe olmayan vergi listelerini (cetvellerini) bu şekilde alfabetik sırayla bastılar. Bu basılmış çalışmalarda bazı köylerde yaşayanların ismini de alfabetik sıraya göre verdiler. Bu şu açıdan faydalıdır: örneğin Erd köyünde 1562 yılında listede yer almayan buranın sakinleri 1547'de orada yaşıyorlardı. Muhtemelen başka bir köyün sakinlerinin isim listesinde kolaylıkla isimleri bulunabilir. Yoksa da bu onların hayatta olmadıklarına sanmamızı gerektirmez, belki de başka bir köye taşınmışlardır. Tam da bu nedenle ben Erd köyünde iskân edenlerin adlarını yazdığım gibi köy adlarını da alfabetik sıraya göre sıralamamız gerektiğini düşünüyorum. Tabii ki bu isimlerin okunması ve elle temize çekilmesi açısından daha fazla iş yükü anlamına geliyor çünkü bu şekilde 30 000 fiş hazırlamam ve bunları alfabetik olarak dizmem gerekecek. Ama böylece bazı köylerin sakinlerinin hayatını kaybetmeyip sadece buradan göç ettiklerini kanıtlayan bir kaynak ortaya koymuş olacağız. Ama bunun dışında bu çalışmayı (kitabı) da başarıyla tamamlanmış olacağım çünkü şimdi fişleri alfabetik sıraya soktuğum ve iki defterde yer alan cetvellerdeki isimleri karşılaştırdığım

zaman yanlış okunmuş olan isimlerin doğrusunu kolayca bulabileceğim. Ama Arap harflerinde hareke kullanılmadığı zaman bir ismin örneğin فورو Furo, Forro veya Fözö ya da Füzö gibi farklı şekillerde okunabildiği görülüyor. Bu durumda ismin yanına, bu ismin farklı şekillerde okunabileceği anlamına gelen bir yıldız koyuyorum. İsmi okunamadığı durumlarda ise yanına soru işareti koyuyorum. Transkripsiyonda Tibor Halasi Kun'un Belleten'de (Sayı 109) yer alan transkripsiyonu kullanılabilir, Profesör Németh de bunun uygun görmektedir. Yerleşim yerlerinin yani köylerin konumunu Halasi Kun gibi açıklamıyorum ama (tıpkı Baranya ili adlı çalışmamda olduğu gibi) yer adından sonra konulan bir harf ya da bir sayı ile ekteki haritada nerede bulunabildiğini bildiriyoruz. Sonbaharda yeniden görüşebileceğimiz için çok seviniyorum. Umarım o zamana kadar çalışmamın tamamını daktilo ederek incelemeniz için Size verebilirim ve çözüme kavuşmamış olan konuları konuşabiliriz. Ama Türk Tarih Kurumu Buda tahrir defterlerini gelecek yıl basamayacaksa lütfen bana bildiriniz (çalışma basılmış halde yaklaşık 500 sayfadır) o zaman şu an acele etmeyeyim. Bu durumda basacakları zaman hazır edeyim. Milli arşivden mikrofilmlerin geldiğini şimdi telefonla bildirdiler, Size ve Nejat Bey'e çok teşekkür ederim. Muharrem Ergin'in Osmanlıca Dersleri adlı kitabı bende var ama Buluç'e'nin çalışmalarını bilmiyorum, burada yok.

Efendim ilginize çok teşekkür ederim, babam iyi, annem Kanada'dan muhtemelen ağustosta gelecek. Eşim Size selamlarını gönderiyor, Sizin Macarca yazılmış mektubunuz onun çok hoşuna gitti.

(Bu mektubun Macarcasında 2. Sayfada yer alan "Erd. F 8" başlıklı bölüm)

Kariye-i Ert tâbi-i m.1547'de Adria Borba c., Babarçi Marton c., Balik Tomaş c., Barat Mate c., Çehi Imre c., Dekan Yanoş c., Dobra Mihal c., Erdi Mate c., Farkaş Pal c., Feketö Imre c., D'arfaş Yanoş c., Heren'eş Alberd c., Kiş Tomas c., Köşöl Gergel c., Nad' Balaj c., Nad' Mate c., Nas' Tomaş c., Pap Ferenc c., Polbard Lörinç c., Tomaş Veledeş c., Şarkazi Marton c., Şikarai Jidmon c., Sabo Balaj c., Sabo Kelemen c., Santo BEnedik c., Soka* Pal c., tatai Petre c., Veres Ferenç c., Hane-i cizye 15 beher hane fi elli, 750 Hasil'an el-öşr ve el-rüsum gayr ez filori 1843.

Zemaet-i Hamza kethüda-i defter-i vilayet-i Budun.

Kariye-i Ert tabi-i m. 1562'de Bakoçi Kelemen, Gergel veled-i m. Bakoçi Mate, Barad Mate, Dobrai Mihal, Istvan veled-i m., enekös Alberd, Erdi Tomaş, Gal Petör, Ivançi Borbaş, Kiş Pal, Kis Tomaş, Pal veled-i m., Alberd veled-i m., Köşöl Gergel, Balind veled-i m., Laslo Mate, Nad' Benedik, Nad' Mate, nad' Mihal, Nad' Tomaş, pap fereç, Balin veled-i m., pap Yanoş, Pastor Kelemen, Polbard Lörinç, Istvan veled-i m., Sabo Petör, tomaş veled-i m., Soka* Pal, tati Petör, Tisa Yanoş, Yakab veled-i m., tot Imre, Tot Tomaş, Verös ferenç, hane 26. Hasil 10938

Zemaet-i Hamza bey mirliva-i Istolni Belgrad

Hasıl	1547	1562
kapu/ beher kapu fi 50	15/7450	26/1300
hinta / keyl/akçe/	30/300	220/2640
mahlut “ “	18/90	150/900
şire /pinte/akçe/	500/1000	1500/3750
şire-i bagat-i kariye-i Tököl	-	464/1160
öşr-i küvvare	15	110
öşr-i berre /re's akçe /	5/50	-
bid'ati hınzir	16	116
hasil-i çayir araba lo	100	-
öşr-i ketan ve kendir	-	72
ades ve grah	-	120
öşr-i meyve	-	40
mahsul-i ...?	-	300
niyabet ve resm-i arusve resm-i fuçi		
-	230	

Ayraç içerisinde verilen şeyleri (sıvı ölçü birimi pinte tam 2 lt değildir vb.) önsözde ayrıntılı olarak açıklayacağız. Aynı şekilde resm-i kapu kelimesinde 15/750, 15 kapı (hane) olduğunu ve bu haneden 750 akçe vergi ödendiği anlamına geliyor. Yine hinta (buğday) , 30 keyl (kile) idi ve bu da 300 akçe idi, 30/300 şeklinde gösterilmiştir. Profesör Fekete'nin düşüncesi, sade (yalın) olması açısından bunu hinta 30/300 şeklinde yazmamdır. Bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyorum. Sizin isteğiniz doğrultusunda çalışabilmem için bu problemlerle ilgili düşüncenizi bildirmenizi rica edeceğim. Şayet Türk Tarih Kurumu kitabın baskısını gündemine alırsa Sizin talimatlarınıza göre çalışmamı bitireceğim.

Ailenize hürmetlerimi iletmeniz diler, Size de derin saygı ve sevgilerimi gönderiyorum. Ellerinizden öperim.

Gyula Káldy-Nagy